

مطالعه آثار علامه عسکری؛ راهی برای تشخیص نقل قول‌های دروغین تاریخ طبری

«تاریخ طبری» مجموعه‌ای از نقل قول‌های قابل توجه و دروغینی است که از دشمنان اهل بیت (ع) نقل شده و برای تشخیص موارد دروغین آن نیاز به تخصصی است که هر شخص تاریخ خوانده‌ای از این تخصص بهرمنند نیست؛ یکی از راهکارهای کسب این تخصص مطالعه آثار علامه عسکری است.

«#تاریخ طبری» مجموعه‌ای از نقل قول‌های قابل توجه و دروغینی است که از دشمنان اهل بیت (ع) نقل شده و برای تشخیص موارد دروغین آن نیاز به تخصصی است که هر شخص تاریخ خوانده‌ای از این تخصص بهرمنند نیست؛ یکی از راهکارهای کسب این تخصص مطالعه آثار علامه عسکری است.

به گزارش خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، نشست «#بررسی تاریخ صدر اسلام با رویکرد بررسی و نقد تاریخ طبری» با سخنرانی محمدحسین رجبی دوانی، استاد دانشگاه، محقق و پژوهشگر تاریخ اسلام عصر امروز، جمعه 6 مردادماه، به همت وزارت علوم تحقیقات و فناوری در سالن شهید داریوش رضایی‌نژاد بخش دانشگاهی بیستمین نمایشگاه بین‌المللی قرآن برگزار شد.

رجبی دوانی در این نشست با بیان این که کتاب تاریخ طبری از منابع مهم تاریخ اسلام است، اظهار کرد: محمدبن جریر طبری، که اهل آمل در ایران بود از دانشمندان برجسته اهل تسنن بود که در فقه، حدیث، تفسیر و همچنین تاریخ ید طولایی داشت.

وی افزود: طبری کتابی ارزشمند با عنوان «#جامع البیان فی تفسیر القرآن» در تفسیر نگاشته و تاریخ مشهور او که عمدتاً به نام خود او تاریخ طبری خوانده می‌شود و عنوان اصلی آن «#تاریخ الامم و الانبیاء و الملوك» از اصلی‌ترین آثار اوست که حتی ما شیعیان نیز از این کتاب او در زمینه تاریخ بی‌نیاز نیستیم.

این محقق و پژوهشگر تاریخ اسلام در خصوص تاریخ زیست طبری گفت: ولادت طبری 224 یا 225 هجری گفته شده که همزمان با عهد امامت امام جواد (ع) است اما دوران رشد و برجسته شدن او در دوران امامت امام هادی (ع) و امام حسن عسکری (ع) و همچنین در بخشی از دوران غیبت صغری امام زمان (عج) است. طبری در زمان خود شهره عالم اسلام شده بود و آثار او نه تنها در مرکز خلافت و عالم اسلام بلکه در اندلس نیز معروف بود و از او به عنوان یکی از دانشمندان اسلامی یاد می‌کردند. در فقه دارای آرای تازه‌ای بود و این آراء، او را که شافعی مذهب بود واداشت که مذهب جدیدی تعریف کند که به علت اینکه نام پدر او جریر بود نام مذهبش را جریریه گفتند و از آن در کنار سایر مذاهب نام برده می‌شد اما به دلیل میانه نداشتن او با دستگاه خلافت وقت، این مذهب گسترش نیافت و از بین رفت.

رجبی دوانی با اشاره به مقتل ابی‌مخنف به عنوان محکم‌ترین و معتبرترین مقتل سیدالشهداء (ع) گفت: این مقتل متأسفانه در طول تاریخ از بین رفته است و هم‌اکنون ما این مقتل را تنها از طریق تاریخ طبری می‌شناسیم. یعنی آن چه از مقتل ابی‌مخنف توسط طبری نقل شده به یادگار باقی مانده و با استخراج آن‌ها از تاریخ طبری به عنوان کتابی مستقل منتشر شده است. به تعبیر دیگر اگر تاریخ طبری نبود ما الان مقتل ابی‌مخنف را در اختیار نداشتیم در حالی که به عنوان شیعه بسیار به آن نیازمندیم.

این استاد دانشگاه با اشاره به دیگر محاسن این کتاب گفت: تاریخ طبری اولین کتاب تاریخی مفصل و مشروح نگاشته شده در تاریخ اسلام است. تاریخ یعقوبی و اخبار الطوال دینوری هر چند مقدم بر این کتابند اما هیچ کدام به تفصیل این کتاب به حوادث تاریخ اسلام نپرداخته‌اند. همچنین طبری، به دلیل محدث بودن سعی کرده نقل‌های خود را مطابق الگوی نقل حدیث و با ذکر سلسله راویان همراه کند و برای هر نقل تاریخی سلسله اسناد را ذکر کرده است که کار بسیار ارزشمندی است.

وی با اشاره به معایب این کتاب گفت: اولاً طبری نسبت به اهل بیت (ع) تاحدی بی‌معرفت است و در عین اینکه امیرمؤمنان را خلیفه حق و خلیفه چهارم می‌داند اما اوضاع پیش از خلافت ایشان را به گونه‌ای ترسیم می‌کند که گویی عثمان عملکرد بسیار خوب و مثبتی داشت اما یاران امیرمؤمنان حرکتی را بر ضد او پدید آوردند و این باعث ساقط شدن عثمان و سپرده شدن خلافت به امیر مؤمنان شد.

این محقق و پژوهشگر تاریخ اسلام اضافه کرد: متأسفانه استنادات بخش مهمی از نقل‌های طبری راجع به صدر اسلام به يك راوی به نام «#سیف بن عمر تمیمی» برمی‌گردد که با تحقیقات ارزشمند دانشمند فقید علامه عسکری مشخص شده که این فرد، فردی دروغگو و جاعل حدیث و خبرهای تاریخی است و نکته جالب توجه این است که برخی از علمای سنی نیز به این نتیجه سیده‌اند که در نقل حدیث شخص ثقة نیست اما نقل‌های او در تاریخ را پذیرفته‌اند و ذکر کرده‌اند.

رجبی دوانی افزود: مرحوم علامه عسکری ثابت کرده که او يك جاعل و دروغگو بیش نبوده است و شگفتی از طبری است که خود به عنوان يك محدث راویان را می‌شناسد چگونه به نقل های تاریخی سیف بن عمر اعتماد کرده و آن را مبنای تاریخ خود قرار داده است. علامه عسکری در جای جای آثار خود سیف بن عمر و روایات او را از جهت متن و سند مورد بررسی و نقد قرار داده و اثبات کرده است که نقل‌های او دروغین و غیرقابل پذیرش است.

وی با بیان این که بخشی از روایات تاریخی مجعول نقل شده از سیف بن عمر و طبری به مبعث پیامبر(ص) اختصاص دارد، عنوان کرد: 9 حدیث که هم از نظر متن و محتوا و هم از نظر سند غیر قابل پذیرش و دون شأن پیامبرند درباره بعثت ایشان در تاریخ و تفسیر طبری نقل شده است که عموماً از عروه بن زبیر و خواهرزادگان او نقل شده است که دشمن اهل‌بیت(ع) و جاعلان حدیث بوده‌اند.

رجبی با اشاره به یکی دیگر از نقل‌های سیف بن عمر گفت: نقل‌های سیف درباره روز رحلت پیامبر(ص) و اعزام سپاه اسامه بن زید به گونه‌ای است که خواسته با روایت‌های دروغین خود، مخالفان ولایت امیر مومنان را بر حق جلوه دهد، در حالی‌که در همین مورد نیز علامه عسکری با نقل ماجرای رحلت پیامبر(ص) و حوادث پس از آن از دیگر منابع اهل سنت، بطلان سخنان سیف را اثبات کرده است.

این استاد دانشگاه دیگر کوشش سیف بن عمر و روایات جعل شده از سوی او را در جهت تطهیر جنایت‌کاران صدر اسلام دانست و افزود: جنایات خالد بن ولید، مورد مغیره بن شعبه ثقفی، رواج استلحاق توسط معاویه و مواردی از این دست باعث می‌شود که در مورد عناد سیف بن عمر نسبت به اهل‌بیت(ع) اطمینان پیدا کنیم.

وی در مورد علت پذیرفتن چنین نقل‌هایی توسط طبری گفت: در این زمینه دو احتمال وجود دارد؛ یکی این که طبری می‌خواهد به مکتب خلفا عمل کند و احتمال دیگر این است که طبری در دام زیرکی سیف بن عمر در جعل حدیث افتاده چرا که گاهی سیف يك حدیث مجعول را، برای اثبات آن، از قول هفت نفر نقل می‌کند که در هر صورت این امر از اعتبار کار طبری می‌کاهد.

این محقق و پژوهشگر تاریخ اسلام تصریح کرد: به هر صورت طبری به خاطر اعتماد به جعلیات فراوان درباره بعثت پیامبر(ص) و حوادث صدر اسلام اعتبار کار خود را زیر سؤال برده‌است. او همان کسی است که سال فریبکاری معاویه و کنار رفتن نواده پیامبر(ص) از خلافت را عام‌الجماعه و سال وحدت می‌خواند و در مورد پیدایش شیعه دروغ بزرگ پایه‌گذاری شیعه توسط عبدالله بن سبع یهودی را مطرح کرده است لذا وقتی که به طبرستان رفت از سوی مردم منطقه خود با برخورد جدی مواجه شد و از شهر بیرون شد.

این استاد دانشگاه یادآور شد: او هر چند نسبت به قیام امام حسین(ع) و شخصیت ایشان تجلیل داشته و در حالی که اهل سنت تعبیر علیه السلام را برای امام حسین به کار نمی‌برند او امام حسین را علیه‌السلام می‌خواند اما همواره توهین‌ها و بی‌معرفتی‌هایی نسبت به برخی از اصحاب پیامبر(ص) و معصومین همچون عمار یاسر و یا درباره حضرت ابوالفضل(ع) در ماجرای عاشورا داشته است.

وی در پایان خاطرنشان کرد: بنابراین باید گفت تاریخ طبری مجموعه‌ای از نقل قول‌های قابل توجه و دروغینی است که از دشمنان اهل‌بیت(ع) نقل شده و برای تشخیص موارد دروغین آن نیاز به تخصصی است که هر شخص تاریخ خوانده‌ای از این تخصص بهرمند نیست. یکی از راهکارهای کسب این تخصص در مورد تاریخ طبری مطالعه آثار علامه عسکری است. اگر دقت نظر علامه عسکری را در نظر بگیریم شاید به این گمان بیفتیم که این‌ها حقایقی است که بیان شده است.